

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potenciala za trajnostni razvoj v okviru EU.

Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi Integral Green Slovenia (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

PETI TEDEN

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 21. nadaljevanje

5. 3. 2018

21. Raziskava Eurobarometra: Ali slovenska podjetja res ne načrtujejo bolj odgovornega odnosa do okolja?

V zadnjem prispevku¹ smo spoznali dve, zelo različni zeleni praksi, ki ju povezuje odgovornost in ljubezen do narave: projekt biodinamičnih šolskih vrtov na Gorenjskem in eno od svetovno vodilnih trajnostnih podjetij, multinacionalko Interface iz ZDA. Slednja je na pot zmanjševanja obremenitev za okolje stopila davnega leta 1994 in dosegla izjemen napredek. Prispevek smo zaključili z vprašanjem, ali ni sedaj po več kot dvajsetih letih že napočil čas, da jim sledi velika večina podjetij po svetu in tudi v Sloveniji. Zakaj smo izpostavili to vprašanje? Spodbuda zanj so bili zaskrbljujoči rezultati ene od zadnjih raziskav Eurobarometer.

V Evropski uniji se pod skupnim imenom Eurobarometer izvajajo različne javnomnenjske raziskave o temah, pomembnih za Evropejce: od standardnega Eurobarometra, terenske raziskave, ki se izvaja dvakrat letno že

¹ [Narava nas uči: od biodinamičnega vrta do svetovne korporacije.](#)

več kot 40 let (od 1973), do poglobljenih tematskih raziskav (Special Eurobarometer) in ad hoc telefonskih raziskav o nekem konkretnem vprašanju (Flash Eurobarometer). O posameznih zanimivih rezultatih poročajo tudi slovenski mediji, kot na primer sredi februarja letos ob objavi poročila o standardni javnomnenjski raziskavi (EB88), ki je bila izvedena jeseni 2017. Rezultati so med drugim pokazali, da so slovenski anketiranci nadpovprečno optimistični glede prihodnosti Evropske unije in jih tudi več občuti državljansko pripadnost EU. Od tod naslov našega [16. nadaljevanja](#): *Slovenski smo bolj Evropejci kot povprečen Evropejec. In kaj lahko mi damo Evropi?*

Če pobrskamo med zadnjimi poročili o raziskavah Eurobarometer z vprašanji o naravi in okolju², ki sicer v Sloveniji niso odmevali, izražajo anketiranci v naši državi nadpovprečno pozitiven odnos do okolja in se večinoma nadpovprečno trudijo tudi s konkretnim okoljskim delovanjem³. Zato in zaradi številnih pobud in programov, ki že več let potekajo v podporo prehodu v zeleno, nizkoogljično in krožno gospodarstvo, so toliko bolj presenetljivi zadnji odgovori slovenskih podjetij o učinkoviti rabi virov in o zelenih trgih⁴.

Vzorec malih in srednjih podjetij (MSP – ta podjetja sicer predstavljajo veliko večino podjetij v Sloveniji in EU), so anketirali lani septembra, poročilo je bilo objavljeno januarja letos. V raziskavi so med drugim spraševali podjetja o ukrepih:

- zmanjševanja odpadkov,
- varčevanja z energijo, surovinami in vodo (ločeno za vsako postavko posebej),
- recikliranja z uporabo materiala ali odpadkov znotraj podjetja,
- oblikovanja proizvodov, ki jih je lažje vzdrževati, popraviti ali ponovno uporabiti,
- prodaje odpadnega materiala drugemu podjetju,
- uporabe energije iz večinoma obnovljivih virov (vključno z lastno proizvodnjo, kot so solarni paneli).

Prvi niz vprašanj je spraševal, katere ukrepe podjetja že izvajajo, drugi niz pa o tem, katere načrtujejo v prihodnjih dveh letih.

Pri tekočih ukrepih se je Slovenija večinoma uvrstila pod povprečjem EU ali celo v zadnjo tretjino (pri varčevanju z energijo), le pri zadnjih treh ukrepih nekoliko nad povprečjem. Prav pretresljivi pa so odgovori glede načrtovanih ukrepov: pri vseh se je Slovenija znašla v zadnji tretjini, večkrat tudi med zadnjimi tremi z manj kot 10 % podjetij, ki določen ukrep načrtujejo, ter z ogromnim zaostankom za povprečjem EU. Pri načrtovanju vseh ukrepov se je pokazal tudi izrazit upad glede na leto 2015⁵.

Za primer si oglejmo odgovore na vprašanji o varčevanju s surovinami (spodnji dve sliki). Dobra polovica (52 %) slovenskih podjetij je v raziskavi odgovorila, da že varčujejo s surovinami, v celotni EU pa le nekoliko več – 57 % vseh anketiranih podjetij.

O uvedbi tovrstnih ukrepov v naslednjih dveh letih pa razmišlja le 11 % anketiranih podjetij iz Slovenije, medtem ko je za podjetja iz celotne EU ta delež približno polovica (51 %) – razlika torej kar 40 %!

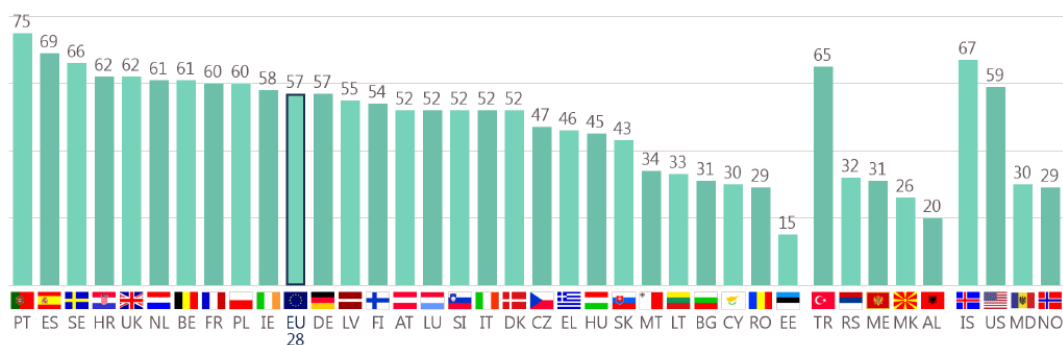
² Zadnji iz jeseni 2017: Attitudes of European citizens towards the environment, Special Eurobarometer 468, http://mehi.hu/sites/default/files/ebs_468_en_1.pdf.

³ Po ločevanju odpadkov za recikliranje pa smo med najboljšimi v EU: z 81 % tretji najvišji rezultat, povprečje EU je 65 %.

⁴ SMEs, resource efficiency and green markets, Flash Eurobarometer 456, https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2151_456_ENG.

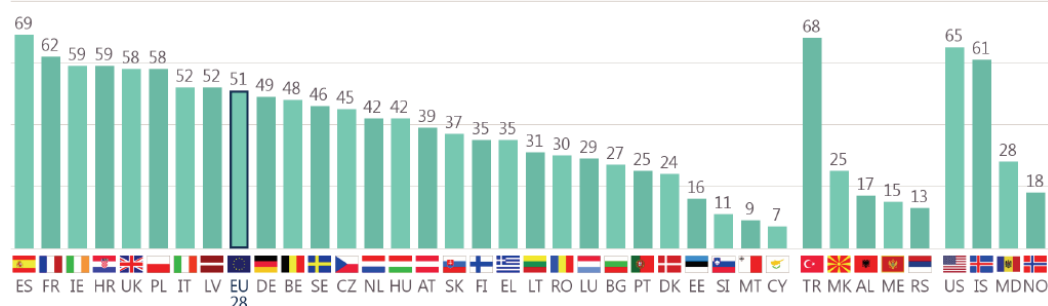
⁵ Nasprotno s tem upadom pa se je od leta 2015 do 2017 pri vsakem ukrepu povečal delež podjetij, ki so poročala, da ukrep izvajajo.

Q1 What actions is your company undertaking to be more resource efficient? (MULTIPLE ANSWERS POSSIBLE)
(% - **SAVING MATERIALS**)

Base: All SMEs (N=12,907)

Q2 Over the next two years, what are the additional resource efficiency actions that your company is planning to implement ?
(MULTIPLE ANSWERS POSSIBLE)
(% - **SAVE MATERIALS**)

Base: All SMEs (N=12,907)

Ob tako nenavadnih rezultatih je vedno treba pomisliti na kakšne posebnosti pri izvedbi (metodologiji) raziskave. Vendar pa so objavljeni odgovori anketiranih podjetij iz Slovenije o tem, v kolikšni meri že izvajajo ukrepe okoljske učinkovitosti, in še bolj o tem, kaj načrtujejo za bližnjo prihodnost, izredno zaskrbljujoči.

Kaj storiti?

Številne zbirke praktičnih napotkov za varčevanje z naravnimi viri, kot so ISO 14001, okoljska označevanja (npr. energetska izkaznica) in drugi standardi s področja sistemov ravnanja z okoljem so prav gotovo koristni. Pomagajo tudi podpore za njihovo uvajanje, zakonske obveze, učinkovite inšpekcijske službe in podobni ukrepi na ravni države, o katerih so v citirani raziskavi spraševali podjetja. Pomembna spodbuda so lahko jasni izračuni finančnih in drugih koristi za podjetja. Med tistimi podjetji, ki so izvedla vsaj en ukrep okoljske učinkovitosti, jih je dve petini (41 %) poročalo, da so se zaradi teh ukrepov v dveh letih proizvodni stroški zmanjšali, pri slabi petini (18 %) so se stroški povečali, pri dobri četrtini (27 %) niso zaznali spremembe. Anketirana slovenska podjetja, ki izvajajo vsaj enega od naštetih okoljskih ukrepov, so v bistveno večji meri poročala o posledičnem zmanjševanju proizvodnih stroškov že v dveh letih: pri 57 % so se stroški zmanjšali, pri 8 % povečali, v 25 % podjetij niso opazili razlike.

Vendar želimo z Integralno serijo doseči nekaj več: spodbuditi »out-of-the-box« razmišljanje⁶ o filozofiji, ki odgovornost do okolja in narave vgradi v celoten poslovni model podjetja in zna zanjo navdušiti vse

⁶ NAČELO ①.

zaposlene ter vključene v proizvodno verigo, predstavlja celo navdih za druga podjetja. V tem smislu smo zapisali že NAČELO ⑥⁷:

⑥ Narava je naša največja učiteljica. Naj bo tudi naša prijateljica!

in ga na primeru lokalne skupnosti predstavili v zgodbi o Logarski dolini in Solčavskem, med slovenskimi primeri pa še posebej pri Vrtcu Otona Župančiča Slovenska Bistrica, pri že omenjenih biodinamičnih šolskih vrtovih na Gorenjskem in v razvojno-inovacijskem delovanju Inštituta Metron⁸. Razvojni model iz Solčavskega ima tudi močno izražen podjetniški duh, v nekoliko manjši meri projekt biodinamičnih vrtov. Inštitut Metron pa je z Andrejem Pečjakom razvil model trajnostnega energetskega kroga, novo filozofijo trajnostne rabe energije, ki je uporabna tako v poslovnem svetu kot v gospodinjstvih.

Med zgledi iz sveta, ki smo jih doslej predstavili v Integralni seriji, po odnosu sožitja z naravo in spoštovanja do nje izstopajo biodinamična skupnost – podjetje SEKEM iz Egipta, trajnostna Banka Triodos iz Nizozemske in trajnostno podjetje Interface iz ZDA⁹.

Omenili smo že, da je Ray C. Anderson, vizionar in voditelj podjetja Interface, v opredelitvi trajnostnega podjetja poudaril zgledovanje po naravi, tudi v smislu biomimikrije. Navdihnili ga je znamenita knjiga *Biomimicry: Innovation Inspired by Nature* avtorice Janine M. Benyus, in sicer z idejami krožnih procesov, neškodovanja biosferi, ničesar jemati iz narave, česar ni mogoče obnoviti hitro in na naraven način, in ne proizvajati odpadkov. Po dveh letih študija in razmišljanja je Anderson predlagal načrt za uresničevanje trajnostnega razvoja podjetja¹⁰, pri katerem je uporabil naravno prisodobno gore – načrt »Climbing Mount Sustainability« bi lahko prevedli kot »Vzpenjanje na goro trajnosti«. Ta načrt so v podjetju oblikovali in ga začeli izvajati skupaj z glavnimi okoljskimi misleci in praktiki tedanjega časa (»Eco-Dream Team«). Vključeval je sedem ključnih področij (»front«) in na vsakem naj bi do leta 2020 napredovali do vrha. Vse fronte naj bi se srečale na vrhu, na katerem je okoljski odtis nič (zato »mission zero«). Logotipi tega načrta so na spodnji sliki:

Teh sedem »front« so poimenovali: odpraviti odpadke in škodljive emisije, uporaba obnovljive energije, recikliranje v okviru zaprte zanke, učinkovit transport brez odpadkov in emisij, senzibilizirati deležnike¹¹, popolno preoblikovanje poslovanja (z upoštevanjem vseh, tudi zunanjih okoljskih stroškov).

Interface se je pri uresničevanju trajnostnega načrta tudi sam preoblikoval, v procesu nenehnega učenja in razvoja. Lahko bi rekli, da je proces transformacije v smeri trajnostnega podjetja pričel s (ponovno) ukoreninjenostjo v naravi (»Grounding in Nature«). In s tem se vračamo h konceptualnemu okviru integralnih svetov¹², ki ga bomo v prihodnjem prispevku obogatili z GENE procesom transformacije (G – Grounding, E – Emerging, N – Navigating, E – Effecting).

Dr. Darja Piciga

⁷ Prvih šest praktičnih NAČEL v pomoč pri oblikovanju novega konceptualnega okvira za razreševanje globalnih izzivov smo uvedli v [šestem nadaljevanju](#), vseh osem je predstavljenih v [15. nadaljevanju](#).

⁸ Na spletni strani [Integralne serije](#): Solčavsko v 9. in 17. nadaljevanju, vrtec v 13., 14. in 19. nadaljevanju, biodinamični vrtovi v 19. in 20. nadaljevanju, Metron v 10. nadaljevanju.

⁹ SEKEM: 8. nadaljevanje, Triodos: 4. nadaljevanje, Interface: 20. nadaljevanje.

¹⁰ Več o trajnostni poti podjetja na: <http://www.interfaceglobal.com/Sustainability.aspx>.

¹¹ Ustvariti kulturo, ki uporablja načela trajnostnega razvoja za izboljšanje življenja vseh deležnikov.

¹² Konceptualni okvir integralnih svetov sta oblikovala profesorja Ronnie Lessem in Alexander Schieffer, njegove osnove smo predstavili v 15. in 16. nadaljevanju [Integralne serije](#).